

**Basel II Düzenlemeleri ve KOBİ'ler:
Bursa'daki KOBİ'ler Üzerine Bir Uygulama**

Ergün DEMİRCİ¹ & Tuncay Turan TURABOĞLU²

Özet: Bu çalışmada, Bursa'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin Basel II düzenlemelerine ilişkin bilgi düzeylerinin ölçülmesi ve Basel II düzenlemelerinin KOBİ'lere yönelik etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda düzenlenen anket yoluyla elde edilen veriler, frekans analizleri ve Kruskal Wallis H testi kullanılarak analize tabi tutulmuştur. Analiz sonuçlarına göre; Bursa'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri oldukça düşüktür. Bursa'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin işletme sermayesi ve öz sermaye sıkıntısı yaşadığı, bunun üstesinden gelebilmek için büyük oranda banka kredisine başvurduğu gözlemlenmiş, kurumsal ve finansal yönetim açısından yetersiz oldukları saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Basel II, KOBİ'ler, Derecelendirme.

**Small and Medium-sized Enterprises (SME's) and Basel II Accord:
An Application on SME's in Bursa/Turkey**

Abstract: This study aims to evaluate the know-how of small and medium-sized enterprises located in Bursa and the impact of BASEL II accord on these enterprises. To this end, a survey had been prepared and conducted on the SME's located in Bursa. The data compiled from this survey is evaluated by relying on Kruskal-Wallis test (H-test) and frequency analysis. The results suggest that the SME's located in Bursa have very limited knowledge about the new Basel Capital Accords known as BASEL II. SME's of Bursa suffers from business capital and equity finance. In order to overcome these problems firms largely head towards bank financing. Moreover, the findings suggest that these SME's lack the necessary skills and qualities of financial and institutional management.

Keywords: Basel II, SME's, Internal/External Ratings.

---

1. GİRİŞ

Finansal piyasalarda yaşanan krizler, 1990'lı yıllardan itibaren yeniden gündeme gelen küreselleşme olgusu ile birlikte yaşanmaya başlanan ülke ekonomilerindeki eklemlenmeye paralel olarak, hızla gelişen iletişim teknolojileri ve dolaysız sermaye yatırımlarındaki artış gibi nedenlerle, sınırları aşarak küresel ölçekte olumsuz sonuçlara neden olmaktadır.

---

¹ Mersin Üniversitesi, SBE İşletme YLS Programı, ergundemirci08@gmail.com

² Mersin Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Email: turaboglu@mersin.edu.tr

Yaşanan krizlerden en çok etkilenenler, finansal piyasaların temel yapı taşları olan bankalar ve işletmelerdir (Cengiz, 2013).

Basel Komitesi (The Basel Committee on Banking Supervision), Bankhaus Hestatt'ın iflas nedenlerini incelemek ve bu tür durumların piyasalarda meydana getirebileceği olası etkileri araştırmak üzere, 1974 yılında Dünya Bankası tarafından kurulmuştur. G-10 ülkelerindeki merkez bankası ya da bankalarla ilgili gözetim işlevini yerine getiren kurum temsilcilerinin katılımı ile kurulan Basel Komitesi, bankacılık sektörünün denetlenmesi ve ilgili standartların oluşturulmasını amaçlayan bir kuruluştur. Bu amaca ulaşmak için; bir yandan üye ülkeler arasında denetime ilişkin konularda birlikte çalışmayı sağlayacak ortak bir mekanizma oluşturulmaya çalışılırken, diğer yandan bankacılık sektörüne ilişkin denetimin kalitesinin artırılmasına gayret edilmektedir (Ege, 2006).

1988 yılında Basel Komitesi tarafından yayınlanan, “Sermaye Uzlaşısı Basel I Standartları” ile bankaların krizlere ve finansal kırılganlığa karşı gücünü arttırmak ve finansal istikrarı sağlamak amacıyla uyulması gereken temel kriterler belirlenmiştir. Ancak uluslararası finansal piyasalardaki hızlı değişim ile işlem çeşitlilik ve karmaşıklığının artması sonucunda, Basel I düzenlemeleri yetersiz kalmış ve bu nedenle Basel Komitesi tarafından Haziran 2004'te “Yeni Basel Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı” (Basel II) yayınlanmıştır. Basel Komitesi, Basel II'ye geçiş amacını “risk yönetimine daha fazla önem vermek ve bu konuda gerçekleştirilen faaliyetleri cesaretlendirmek” olarak belirtmiştir.

Basel II düzenlemeleri ile birlikte bankaların karşı karşıya oldukları risklere, personel veya bilgi işletim sistemlerindeki aksamalardan kaynaklanan ya da doğal afetler gibi nedenlerle ortaya çıkan “operasyonel risk” eklenmiştir (Kaya, 2007). Basel II düzenlemelerinde, Basel I düzenlemelerinde yer alan ve bankaların minimum %8 sermaye yeterliliğine sahip olmalarına ilişkin zorunluluk devam etmektedir. Kullanılan kredinin türünden vadesine, teminatından firma derecelendirmesine kadar çeşitli kriterler kredinin fiyatına yansımaktadır (Uluyol ve Çam, 2009). Basel II düzenlemeleri, sermaye yeterliliği hesaplamalarına yönelik standart yöntemler ile bankaların kendi içsel derecelendirme sistemlerini uygulayabilecekleri bir içeriğe sahiptir (Sarıgül, 2012).

Basel II düzenlemeleri, bankalardan başka, işletmeleri ve özellikle de kaynak bulma olanakları çokça kısıtlı olan KOBİ'leri de etkilemektedir. Yeni düzenleme ile birlikte KOBİ tanımı da değişmiş ve kredi riski hesaplamalarında “kredi derecelendirme” kavramı öne çıkmıştır.

Kredi derecelendirme, borçlunun kredi değerliliğini gösteren ve bağımsız derecelendirme kuruluşları ve/veya bankalar tarafından verilen

kredi notunu ifade etmektedir. Basel II düzenlemeleri ile birlikte, KOBİ'lerin kullanmış oldukları kredinin tutarı ve fiyatı, KOBİ'lerin kredi notları dikkate alınarak belirlenmek durumundadır. Buna göre; yüksek kredi notuna sahip KOBİ'ler, bankalar açısından düşük riskli olarak değerlendirilecek ve bunlara kullandırılan kredilerin -bankalar bu krediler için daha düşük oranda karşılık bulunduracaklarından- maliyeti de düşük olacaktır. Kredi derecesi düşük olan KOBİ'ler ise bankalar tarafından riskli olarak değerlendirilecek ve kullandırılan kredilerin maliyeti yüksek olacaktır (Kaya, 2007).

Bu açıdan, Basel II düzenlemelerinin KOBİ'lerce tam olarak anlaşılması ve KOBİ'lerin mevcut yapılarını, Basel II düzenlemelerinin isterlerine uygun olacak biçimde dönüştürmeleri büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Basel II düzenlemelerinin KOBİ'ler üzerindeki olası etkileri, Bursa'daki KOBİ'lere ait veriler analiz edilerek ortaya konulmaya çalışılmıştır. Anket yönteminin kullanıldığı çalışmanın sonucunda, Bursa'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri ölçülerek, ilgili kriterlerin uygulanması ile karşı karşıya kalacakları sorunlar araştırılmıştır.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünden sonra yer alan ikinci bölümde konuya ilişkin çalışmalar özetlenmiştir. Üçüncü bölümde veri ve yöntem üzerinde durulmuş, dördüncü bölümde frekans analizi ve Kruskal Wallis H testi sonuçları ile veriler değerlendirilmiştir. Beşinci bölümü oluşturan sonuç bölümünde ise araştırmanın genel bir değerlendirilmesi yapılarak, konuya ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

2. KONUYA İLİŞKİN OLARAK YAPILAN ÇALIŞMALAR

Yörük (2007), Basel II düzenlemelerinin KOBİ'ler üzerinde neden olacağı olası etkileri gözlemek, söz konusu etkilerin KOBİ'ler arasında yol açacağı rekabeti araştırmak ve KOBİ'lerin Basel II düzenlemelerine bakış açılarını belirlemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Amasya'da faaliyet gösteren 50 KOBİ'den anket yoluyla elde edilen verilerin analizi sonucunda; KOBİ'lerin faaliyetlerini öncelikle kendi öz kaynaklarıyla finanse etmeye çalıştıkları, mecbur kalmadıkça diğer finansman kaynaklarını kullanmadıkları gözlenmiştir. KOBİ'lerin öz sermayeleri yetersiz kaldığında ise; ilk olarak ticari banka kredilerine başvurdukları, daha sonra vadeli çek ve senet kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca, Basel II düzenlemelerinin uygulanması durumunda KOBİ'lerin finansal zorluklar yaşayacağı ve en önemli sorunun şeffaflık olduğu belirtilmiştir.

Dumanoğlu ve Ergül'ün (2009) çalışmasında; ülkemiz, AB ve Basel II'ye göre KOBİ tanımlamaları sıralanarak KOBİ'lerin öneminden

bahsedilmiş, sahip oldukları avantaj ve dezavantajlar belirtilmiş, sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında kullanılan basitleştirilmiş standart yaklaşım, standart yaklaşım ve içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım anlatılmıştır. Söz konusu açıklamaların ışığında, Basel II düzenlemelerinin KOBİ'lere etkilerinin; finansman, fiyatlandırma ve teminat, şeffaflık, derecelendirme ve yönetim faktörlerine ilişkin olarak ortaya çıkacağı vurgulanmış ve söz konusu etkiler açıklanmıştır.

Utku, Yüce ve Dönmez (2009), çalışmalarında, Antalya'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin Basel II düzenlemelerine ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi ve ilgili düzenlemelerden etkilenme düzeyinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Görüşülen 105 KOBİ'nin en büyük sorununun finansman sıkıntısı olduğu ve bunu pazarlama sorunlarının takip ettiği belirlenmiş, ancak çoğunun profesyonel bir finans uzmanı istihdam etmediği görülmüştür. Çalışmada ulaşılan sonuçlardan en önemlisi, finansman sıkıntılarının aşılması için banka kredisi kullanımının sıklıkla tercih edildiği ancak KOBİ'lerin büyük çoğunluğunun Basel II düzenlemelerinden bihaber olduklarıdır.

Yine aynı yıl, Aktürk ve Şenol (2009) tarafından yapılan çalışmada, KOBİ tanımlarına yer verilerek KOBİ'lerin genel ekonomideki yerine değinilmiş ve devamlılıklarının taşıdığı önem vurgulanmış, çalışmanın devamında Basel II düzenlemeleri anlatılarak, KOBİ'lere yönelik kredilendirme süreci üzerindeki olası etkilerinden bahsedilmiştir. Bu cümleden olmak üzere; KOBİ'lerin Basel II düzenlemelerine uyum sağlamalarının önemi üzerinde durularak KOBİ'lerden istenen teminatlar anlatılmış, düzenlemelere uyum sağlanması halinde uygun koşullarla kredi temin edebilecekleri vurgulanmış, uyumda zorlanan KOBİ'ler için alternatif finansman yöntemleri önerilmiştir. Faktöring, forfating, finansal kiralama-leasing, sermaye piyasalarına giriş, risk sermayesi, satıcı kredileri, birleşmeler alternatif finansman yöntemleri olarak sıralanmıştır.

Kırlioğlu ve Şenol'da (2011), Marmara Bölgesi'nde faaliyet gösteren 363 KOBİ'ye anket uygulayarak, KOBİ'lerin UFRS ve BASEL II düzenlemelerinden ne ölçüde haberdar olduklarını ve düzenlemelere hangi düzeyde uyum sağlayabileceklerini ortaya çıkarmaya yönelik bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre KOBİ'ler; öz kaynak yetersizliği, yüksek faizler, döviz kurlarındaki hareketlilik, bankaların koyduğu ağır şartlar, müşterilerin finansal sorunları, vadeli satışların fazlalığı, maliyetlerin sürekli değişmesi ve alacakların zamanında tahsil edilememesi gibi nedenlerden kaynaklanan finansal sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Demirkol ve Aba (2012), uluslararası boyut kazanan bankacılık sektörüne ilişkin olarak alınması gereken önlem ve geliştirilecek uygulamalar açısından, Basel I, Basel II ve henüz taslak aşamasında olan Basel III düzenlemelerini literatür taraması yaparak incelemişlerdir. Araştırmalarının sonucuna göre; konuya ilişkin olarak yapılan çalışmalar, Basel I, II ve III düzenlemelerinin bankacılık piyasasının daha etkin, istikrarlı, adil ve rekabete açık olmasını sağlarken, denetim otoritesinin varlığı ve kamuoyuna yönelik bilgilendirme sürecinin, sistemi çok daha şeffaf kıldığı konusunda fikir birliği içindedirler. Buna göre; ilgili düzenlemelerle elde edilen gelişim, kredi piyasasındaki risklerin asgari düzeye indirilmesini, güvenli ve rekabete açık bir bankacılık sektörünün oluşmasını ve sonuç olarak ekonomide istikrarı sağlayacaktır.

Horasan ve Horasan (2012), Basel I ve Basel II düzenlemelerini, talep edilen sermaye yeterliliği açısından karşılaştırarak, kredilendirme sürecini örnek firma uygulamasıyla değerlendirmeye çalışmışlardır. Bilindiği üzere kredi verme süreci, finansal analiz ile birlikte finansal olmayan verilerin de değerlendirilmesini zorunlu kıldığından, öncelikle analize konu firma detaylı bir biçimde incelenmiştir. Firmaya ait tüm verilerin eş zamanlı olarak analize tabi tutulması, kredilendirme sürecinin sonunda alınacak karara ilişkin hata riskinin en aza indirilmesini sağlamıştır.

Gürel, Gürel ve Demir (2012), Basel III düzenlemelerinin ortaya çıkış nedenlerini, Basel II düzenlemelerinin yetersizliklerini ortaya koyarak açıklamaya çalışmış ve Basel III düzenlemelerinin temel amaçlarını oluşturan; nitelikli sermaye, niceliği arttırılmış sermaye, sermaye tamponu, risk bazlı olmayan kaldıraç oranı, likidite düzenlemeleri gibi faktörleri açıklamışlardır. Çalışmalarında ayrıca, Basel III düzenlemelerinin getirdiği yenilikler üzerinde durup, yıllar itibari ile uygulama takvimini analiz ederek, Türkiye'deki mevcut yapının Basel III düzenlemelerine uyumunun nasıl olabileceğini tartışmışlardır.

3. VERİ ve YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı; Bursa'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin Basel II hakkında sahip oldukları bilgi düzeyinin ölçülmesi ve Basel II kriterlerinin KOBİ'lere etkilerinin belirlenmesidir. Böylece; Basel II düzenlemelerini anlayıp uygulayabilen KOBİ'lerle, bunun tersi konumdaki KOBİ'ler arasında her hangi bir farklılığın ortaya çıkıp çıkmadığının anlaşılacağı umulmaktadır. Yine, finansman talebinde bulunan KOBİ'lerden, Basel II düzenlemelerini karşılayanların sahip olacakları avantajlar ile karşılayamayanları olumsuz yönde etkileyecek dezavantaj ve bunların yol açacağı maliyetlerin ortaya konulabileceği düşünülmektedir.

Örneklem oluşturulurken, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak Bursa'da bulunan Organize Sanayi Bölgelerinde faaliyet gösteren KOBİ'ler seçilmiştir. Bursa'da bulunan Organize Sanayi Bölgelerine ait internet sitelerinden alınan verilere göre, Bursa Organize Sanayi Bölgelerinde 2.293 KOBİ faaliyet göstermektedir. Ana kütle içerisinde örneklem oluşturulurken, mevcut KOBİ'lerin sektörel dağılımlarına ilişkin oranlar korunmuştur. Bu nedenle, çalışmada kota örneklem yöntemi kullanılmış ve % 95 güven aralığında 335 firmaya anket uygulanmıştır.

Anket soruları, gerçekleştirilen literatür taraması dikkate alınarak hazırlanmıştır. Ankette; Yazıcı (2008), Aramaz (2008), Kaya (2007), Yörük (2007), Yılmaz (2007), Çelik'in (2007) çalışmalarında kullandıkları anket sorularından yararlanılmış ve 18 Şubat-18 Mart 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen ön testler sonucunda gerekli düzeltmeler yapılarak, araştırmanın evrenini oluşturan kütleyle 2 Nisan 2014'de yüz yüze anket uygulanmaya başlanmıştır. Ankette kullanılan ölçeklerin güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı ile test edilmiştir. Test sonucunda, Cronbach Alpha katsayısı 0,605 olup oldukça güvenilirdir.

Çalışmada KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri temel alınarak 6 hipotez oluşturulmuştur.

H1: KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, faaliyette buldukları sektöre göre farklılık göstermez.

H2: KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, Basel II düzenlemelerine uyum düzeyine göre farklılık göstermez.

H3: KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, personel büyüklüklerine göre farklılık göstermez.

H4: KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, bankaların kredi verirken bağımsız derecelendirme kuruluşlarının verdiği kredi notlarını kullanıp kullanmadıklarına göre farklılık göstermez.

H5: KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, bankalardan kredi kullanırken kredi notunun dikkate alınması durumunda, derecelendirme kuruluşları tarafından verilen kredi notunun güvenilir bulunup bulunmayacağına göre farklılık göstermez.

H6: KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, kredi notunun kredi maliyetlerini etkileme durumuna göre farklılık göstermez.

Hipotezler ortaya konulduktan sonra, öncelikle Bursa'da faaliyet gösteren KOBİ'lerden elde edilen veriler frekans analizine tabi tutulmuştur. Yukarıda sıralanan tüm hipotezlerde yer alan, "KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri" değişkeninin, aralık ölçekli olmakla birlikte normal dağılıma uymuyor ve bu hipotezlerde yer alan diğer

değişkenlerin kategorik veya ordinal ölçekli (ikiden fazla kategoriye sahip) olması nedenleriyle, tüm hipotezler non-parametrik (parametrik olmayan) bir test olan Kruskal-Wallis H testine tabi tutulmuştur. Analizler sonucunda, bilgi düzeyinde tespit edilen farklılıkların hangi işletmelerde ortaya çıktığı ise Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılarak belirlenmiştir.

4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI

Araştırma çerçevesinde yapılan frekans analizlerinden elde edilen sonuçlar aşağıda açıklanmıştır.

Araştırmaya dahil edilen KOBİ'ler, faaliyet gösterdikleri sektör temel alınarak incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 1.'de sunulmuştur. Buna göre; KOBİ'lerin %38'i tekstil, %25'i oto yan sanayi, %22'si makine, %10'u maden-metal sanayi, %2'si kimya, % 0,9'u inşaat, %0,6'sı yiyecek-içecek, %0,3'ü büro malzemeleri, %0,3'ü deri sanayi, %0,3'ü ambalaj, %0,3'ü otel, %0,3'ü tarım ve avcılık sektörlerinde faaliyet göstermektedir.

Tablo 1: KOBİ'lerin Faaliyet Gösterdikleri Sektöre Göre Dağılımı

Sektör	Sayı	(%)
Tekstil	129	38
Oto Yan Sanayi	82	25
Makine	74	22
Maden-Metal Sanayi	34	10
Kimya	5	2
İnşaat	3	0,9
Yiyecek-İçecek	2	0,6
Büro Malzemeleri	1	0,3
Deri Sanayi	1	0,3
Ambalaj	1	0,3
Otel	1	0,3
Tarım ve Avcılık	1	0,3
Toplam	335	100

Araştırmada yer alan KOBİ'lerin, işletme yapıları ve bu yapıyı tercih etme nedenleri incelendiğinde (Tablo 2.); 192 şahıs işletmesinin büyük bölümü bu yapıyı tercih etmelerinde sermayenin bölünmemesini en önemli neden olarak belirtirlerken, limited şirket statüsündeki 110 KOBİ ile anonim şirket statüsündeki 33 KOBİ'nin çoğunluğu seçimlerinde daha çok kaynak sahibi olmak ve riski azaltmak nedenlerinin hakim olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 2: KOBİ'lerin Hukuki Yapısı ve Bu Hukuki Yapıyı Tercih Etme Nedenine Göre Dağılımı

İşletme Hukuki Yapısı	İşletmenin Hukuki Yapısını Tercih Nedeni			TOPLAM
	Daha çok kaynak sahibi olmak	Riski azaltmak	Sermayenin bölünmemesi	
Şahıs	25	60	107	192
Anonim	14	12	7	33
Limited	48	56	6	110
TOPLAM	87	128	120	335

Söz konusu KOBİ'lere personel sayıları açık uçlu soru olarak yöneltilmiş ve ulaşılan sonuçlar Tablo 3.'de gösterilmiştir. Buna göre, ortalama personel sayısı: tekstil sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 43,74; oto yan sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 6,20; makine sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 32,24; maden-metal sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 25,65; kimya sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 28,80; inşaat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 30,67; yiyecek-ıçecek sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 113,50; büro malzemeleri sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 143; deri sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 13; ambalaj sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 25, otelcilik sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 50 ve tarım-avcılık sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde 9'dur.

Tablo 3: KOBİ'lerin Ortalama Personel Sayılarına Göre Dağılımı

Sektör	Ortalama
Tekstil	43,74
Oto Yan Sanayi	6,20
Makine	32,24
Maden Metal Sanayi	25,65
Kimya	28,80
İnşaat	30,67
Yiyecek – İçecek	113,50
Büro Malzemeleri	143
Deri Sanayi	13
Ambalaj	25
Otel	50
Tarım ve Avcılık	9
ORTALAMA	30,23

KOBİ'ler finansman kararlarını kimin/kimlerin verdiği göre incelendiğinde, Tablo 4.'deki sonuçlar ortaya çıkmıştır. Buna göre; finansman kararları verilirken %59 ile işletme sahipleri ilk sırada yer alırken onları, %26 ile ortaklar, %10 ile yönetim kurulları, %2,5 ile genel müdürler, %1,5 ile finans müdürleri izlemektedir.

Tablo 4: KOBİ'lerin, Finansman Kararlarını Verenler Açısından Dağılımı

Finansman Karar Vericileri	Sayı	(%)
Finans Müdürü	5	2
Ortaklar	88	26
Yönetim Kurulu	35	10
Şirket Sahibi	197	59
Genel Müdür	10	3
TOPLAM	335	100

Araştırma kapsamındaki KOBİ'lerin tümünün cirosu 40 milyon TL'nin altında kalmakta olup yaşadıkları sorunlar analiz edildiğinde, en önemli üç sorunun sırasıyla yönetim, üretim ve finansman olduğu görülmektedir (Tablo 5.).

Tablo 5: KOBİ'lerin Yaşadığı Sorunların Önem Derecesine Göre Dağılımı

İşletmelerin Yaşadığı Sorunlar	Çok Önemli		Önemli		Kararsız		Önemsiz		Çok Önemsiz		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yönetim	115	35	32	10	74	22	31	9	78	24	330	100
Üretim ve Hammadde	39	12	88	29	48	15	86	28	48	16	309	100
Yetiştirilmiş Personel	21	11	69	38	28	15	23	13	43	23	184	100
Eğitim	15	8	26	14	71	38	47	25	27	15	186	100
Teknoloji	33	18	15	8	76	42	37	20	21	12	182	100
Pazarlama	55	21	32	13	32	13	79	31	58	22	256	100
Finansman	54	23	67	29	21	9	30	13	61	26	233	100

Bu üç sorunun ardından, işletmeler için daha az öneme sahip oldukları ortaya çıkan, pazarlama ve yetiştirilmiş personel sorunları gelmektedir. Önemsemedikleri sorunlar ise eğitim ve teknolojidir. En önemli sorunlar olarak sıralanan yönetim, üretim ve finansman, işletmelerin yapıları gereği

zorlandıkları ve uzmanlaşmaları gereken alanlardır. Ancak yönetim bilgi ve becerisine sahip uzman kadrolarla çalışan, stok yönetimi ve üretim verimliliği konusunda rakip işletmelerle aynı düzeyde faaliyet gösterebilen, finansman yapısını daha akılcı ve stratejik kararlarla yönetebilen işletmeler hayatlarını devam ettirebilir, büyüyebilirler. Tüm bu sonuçlara ise işletmelerin en az önem verdikleri teknoloji ve eğitim ile daha da kolay ulaşılabilir. Günümüz bilgi ve iletişim çağıdır. Sürekli öğrenen ve bunu bir şekilde kendilerine yararlı çıktılara dönüştürebilen işletmeler, güçlü bir bünyeye sahip olabilir ve bunu koruyabilirler.

Tablo 6: KOBİ'lerin Finansal Sorunlarının Önem Derecesine Göre Dağılımı

Finansal Sorunlar	Çok Önemli		Önemli		Kararsız		Önemsiz		Çok Önemsiz		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İşletme Sermayesi İhtiyacının Artması	91	28	81	25	99	30	39	12	15	5	325	100
Kredi Maliyetlerinin Artması	33	12	57	21	55	20	109	41	15	6	269	100
Alacakların Zamanında Tahsil Edilememesi	59	19	84	26	91	30	36	12	38	13	308	100
Kredi Temininde Yaşanan Güçlükler	12	15	10	11	13	15	37	43	14	16	86	100
Öz kaynak Yetersizliği	87	30	15	5	47	16	30	10	111	39	290	100
Teşviklerden Yararlanamama	13	10	44	31	9	7	48	34	25	18	139	100
Ekonomi Politikaları ve Enflasyonun İşletmeler Üzerindeki Etkisi	44	18	52	22	30	13	19	7	93	40	238	100
Sermaye Piyasalarından Yararlanma Olanaklarının Kısıtlılığı	-	-	-	-	4	10	-	-	36	90	40	100

Tablo 6.'da, KOBİ'lerin finansal sorunlarının önem derecesine göre dağılımı verilmektedir. İşletme sermayesi ihtiyacındaki hızlı artış, KOBİ'lerin karşı karşıya oldukları en önemli finansal sorundur. Bu sorunu önem derecesi açısından sırasıyla, alacakların zamanında tahsil edilememesi ve öz sermaye yetersizliği izlemektedir. Ekonomi politikalarının ve enflasyonun etkisi makro ekonomik açıdan önemli olmakla birlikte, firmalar için önem derecesi açısından dördüncü sırada gelmektedir. Kredi temininde yaşanan güçlükler ve sermaye piyasalarından yararlanma olanaklarının kısıtlı olması, firmaların öncelikli finansal sorunları arasında yer almamaktadır.

Araştırmaya dahil olan KOBİ'ler, finansman kaynakları temel alınarak analize tabi tutulduğunda Tablo 7.'deki sonuçlar ortaya çıkmıştır. Buna göre; KOBİ'lerin %53'ü banka kredisi, %38'i faktöring, %8'i leasing, %0,1'i ise risk sermayesi ile finansman ihtiyacını karşılamaktadır. Görüldüğü üzere KOBİ'ler fona ihtiyaç duyduklarında, öncelikle banka kredisine başvurmakta olup bunun çokça dile getirildiği üzere Türk finansal piyasasının sığ olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Alternatif finansman kaynaklarını daha aktif kullanabilmelerinin sağlanması durumunda, KOBİ'lerin banka kredilerine olan bağımlılığı azalabilir. Ancak bunun gerçekleşebilmesi için hem Türk finansal piyasasının dönüşümü ve hem de KOBİ'lerin yeterli finans ve piyasa bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. KOBİ'ler bilgi eksikliklerini uzman personel istihdam ederek giderebilir ya da bu konuda danışmanlık hizmeti satın alabilirler.

Tablo 7: KOBİ'lerin, Finansman Kaynaklarına Göre Dağılımı

KOBİ'lerin Finansman Kaynakları	Sayı	(%)
Banka Kredisi	277	53
Faktöring	197	38
Leasing	41	8
Risk Sermayesi	5	1
TOPLAM	520	100

Araştırmaya katılan KOBİ'ler, banka kredisine verdikleri önem açısından da incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 8.'de sunulmuştur. Buna göre; işletmelerin %11'i banka kredilerini hiç önem vermezken, %37'si kısmen önemli, %25'i büyük ölçüde önemli, %18'i ise çok önemli bulmaktadır.

Tablo 8: KOBİ'lerin, Banka Kredisine Verdikleri Öneme Göre Dağılımı

Banka Kredisine Verilen Önem	Sayı	(%)
Hiç Önemli Değil	36	11
Kararsızım	30	9
Kısmen Önemli	124	37
Büyük Ölçüde Önemli	85	25
Çok Önemli	60	18
TOPLAM	335	100

Ankette yer alan, “Banka kredisi alırken sorun yaşıyor musunuz?” sorusuna evet yanıtı veren 145 KOBİ’nin yaşadığı sorunlar, önem derecesine göre Tablo 9.’da yer almaktadır. Tablo 9.’dan da görüleceği üzere, işletmeler açısından en önemli sorun faiz oranlarının yüksekliği olup ikinci sırada teminat göstermedeki zorluklar, üçüncü olarak ise bürokratik işlemlerin zorluğu gelmektedir. Önem derecesi açısından vadelerin kısalığı ve kredi tutarlarının azlığı KOBİ’ler için fazlaca önem taşımamaktadır.

Tablo 9: KOBİ’lerin, Banka Kredisi Alırken Karşılaştıkları Zorlukların Önem Derecesine Göre Dağılımı

Banka Kredisi Alırken Karşılaşılan Zorluklar	Çok Önemli		Önemli		Kararsız		Önemsiz		Çok Önemsiz		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İstenen Teminatlar	35	24	43	30	48	33	16	11	3	2	145	100
Faiz Oranlarının Yüksekliği	69	48	71	49	-	-	-	-	5	3	145	100
Vadelerin Kısalığı	4	3	4	3	41	29	32	22	64	43	145	100
Bürokratik İşlemlerin Zorluğu	38	26	26	18	26	18	16	11	39	27	145	100
Kredi Tutarının Azlığı	3	2	2	1	28	19	78	54	34	24	145	100

Araştırmada yer alan KOBİ’lerin, bankaların kredi verirken izledikleri süreçlere ilişkin bilgi düzeylerine bakıldığında; %33’ünün kısmen, %25’inin orta düzeyde, %19’unun büyük ölçüde ve %16’sının tam olarak bilgi sahibi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 10.). Yine, KOBİ’lerin %7’si, söz konusu süreçler hakkında herhangi bir bilgiye sahip değildir. Banka kredisi kullansın-kullanmasın, ankete katılan tüm KOBİ’ler bu soruyu cevaplamış olup kredi kullanmasalar dahi, bireysel olarak veya işletme düzeyinde ilgili süreçleri ne ölçüde bildiklerini belirtmişlerdir.

KOBİ’lerin, %73’ü kredi derecelendirmeye (rating) ilişkin bilgi sahibi olmayıp kredi derecelendirme girişiminde bulunmama nedenleri Tablo 11.’deki gibidir. Buna göre; KOBİ’lerin %46’sı kredi notu almanın gerekli olduğuna inanmamakta olup gerekli olduğuna dair bilgisi olmayan KOBİ’lerin oranı %28, nereye başvuru yapacağı hakkında bilgisi olmayan KOBİ’lerin oranı ise %26’dır. Basel II düzenlemelerinin gereği olan kredi derecelendirmenin işletmeler tarafından bilinmiyor olması, Basel II ülkemizde tam olarak uygulandığında, KOBİ’ler açısından önemli bir sorun haline gelebilir.

Tablo 10: KOBİ'lerin, Bankaların Kredi Verirken İzledikleri Süreçler Hakkında Sahip Oldukları Bilgi Düzeyine Göre Dağılımı

Bankaların Kredi Vermede İzledikleri Süreçler Hakkındaki Bilgi Sahipliği Düzeyi	Sayı	(%)
Tam Olarak Biliyorum	55	16
Büyük Ölçüde Biliyorum	63	19
Orta Düzeyde Biliyorum	84	25
Kısmen Biliyorum	111	33
Hiçbir Bilgim Yok	22	7
TOPLAM	335	100

Tablo 11: KOBİ'lerin, Kredi Derecelendirmesi (Rating) Hakkında Girişimde Bulunmama Nedenlerine Göre Dağılımı

Kredi Notu Hakkında Girişimde Bulunmama Nedeni	Sayı	(%)
Gerekli Olduğuna İlişkin Bilgim Yok	95	28
Gerekli Olduğuna İnanmıyorum	153	46
Nereye Başvuru Yapacağım Hakkında Bilgim Yok	87	26
TOPLAM	335	100

Söz konusu KOBİ'lerin, “Kredi notunun, kredi faizini etkileyip etkilemediği” sorusuna ilişkin görüşleri de, bu sonucu destekler niteliktedir (Tablo 12.). KOBİ'lerin; %67'si kredi notunun kredi faizini etkilemeyeceğini söylerken, %17'si herhangi bir görüş belirtmemiş, %16'sı ise kredi notunun kredi faizini etkileyeceğini belirtmiştir.

Tablo 12: KOBİ'lerin, Kredi Notunun Kredi Faizini Etkileme Durumuna Göre Dağılımı

Kredi Notunun Kredi Faizini Etkileme Durumu	Sayı	(%)
Evet	53	16
Hayır	224	67
Kararsızım	58	17
TOPLAM	335	100

Kredi notunun zorunlu hale gelmesi durumunda; KOBİ'lerin %50'si bu durumun herhangi bir değişikliğe yol açmayacağını, %28'i kredi almanın kolaylaşacağını, %22'si ise kredi almanın zorlaşacağını düşünmektedir (Tablo 13.). Tablo 11, 12 ve 13 bir arada değerlendirildiğinde; kredi notunun gereğine inanmayan ve kredi notunun kredi faizini etkilemeyeceğini düşünen

KOBİ'lerin, kredi notunun zorunlu hale gelmesinin de herhangi bir değişikliğe yol açmayacağı fikrinde oldukları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 13: KOBİ'lerin, Kredi Notunun Zorunlu Hale Getirilmesinden Etkilenme Durumuna Göre Dağılımı

Kredi Notunun Zorunlu Hale Gelmesinin İşletmeleri Etkileme Durumu	Sayı	(%)
Kredi Almak Kolaylaşır	95	28
Kredi Almak Zorlaşır	74	22
Herhangi Bir Etkisi Olmaz	166	50
TOPLAM	335	100

Çalışmada yer alan işletmelerin, kredi derecelendirmenin zorunlu bir uygulama haline getirilmesine ne kadar sürede uyum sağlayacaklarına ilişkin sonuçlar Tablo 14.'de verilmektedir. Buna göre; KOBİ'lerin %66'sı 2 yıl içinde, %32'si 1 yıl içinde, %2'si de hemen uyum sağlayacakları görüşündedirler. Her ne kadar Basel II düzenlemelerinin 2009 yılından itibaren ülkemizde uygulanması hedeflenmişse de, çeşitli nedenlerle sürekli olarak ertelenmiş ve tam olarak uygulanmaya başlanamamıştır. Bu durumun temelinde, kurumsal otoritenin çekincelerinin yanı sıra, ülkemizde faaliyet gösteren bankaların Basel II düzenlemelerini uygulamaya dönük gönülsüzlükleri önemli rol oynamaktadır. Tablo 14.'de yer alan sonuçlar, önceki tablolarla birlikte yorumlandığında, KOBİ'lerimizin çoğunun Basel II düzenlemelerine ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadığı ve uyum süreçlerinin de uzun süreceği anlaşılmaktadır.

Tablo 14: KOBİ'lerin, Kredi Notu Uygulamasına Uyum Gösterme Sürelerine Göre Dağılımı

Kredi Notu Uygulamasına Uyum Süresi	Sayı	(%)
Hemen	4	2
1 Yıl İçinde	109	32
2 Yıl İçinde	222	66
TOPLAM	335	100

Kredi derecelendirme kuruluşlarının vereceği notlara yönelik inançları sorgulandığında; KOBİ'lerin %66'sı güvenilir bulmayacaklarını, %27'si kararsız olduklarını, %7'si ise güvenilir bulacaklarını ifade etmişlerdir (Tablo 15.). Buradan da anlaşılacağı üzere, KOBİ'lerimiz, kredi derecelendirme uygulamaları vücut bulsa dahi, sonuçlarının gerçeği

yansıtmayacağı ve yeterince şeffaf olmayacağı kanaatini taşımaktadırlar. Bu kanaatin oluşmasında; farklı konularda daha önce gerçekleştirilen uygulamaların ağızda bıraktığı kötü tadın yanında, derecelendirme kuruluşları ve çalışma yöntemlerinin belirsizliği ile sistemin işleyişinin nasıl olacağını tam olarak bilinmeyişi de etkili olabilir.

Tablo 15: KOBİ'lerin, Kredi Notu Uygulamasını Güvenilir Bulma Durumlarına Göre Dağılımı

Kredi Notu Uygulamasının Güvenilir Bulunma Durumu	Sayı	(%)
Evet	24	7
Hayır	221	66
Kararsızım	90	27
TOPLAM	335	100

Şu ana dek ilgili KOBİ'lere, bir bütünün parçası olacak şekilde yöneltilen sorulara verilen cevaplar -çalışmanın bundan sonraki kısmında yer alan ve bir bütün olarak Basel II düzenlemelerine ilişkin olarak sorulan sorulara verilen cevaplarla karşılaştırıldığında- ulaşılan sonuçları destekleyerek, resmin tümünün görülmesini sağlamaktadır (Tablo 16.). Buna göre; KOBİ'lerin %71'i Basel II hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadıklarını söylerken, %13'ü orta düzeyde, %11'i kısmen ve %5'i büyük ölçüde bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak araştırma kapsamında yer alan KOBİ'ler, yeterince bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmakta ve kendileri açısından olumlu bulmadıkları Basel II düzenlemelerini öğrenmek ve/veya derecelendirilmek için herhangi bir çaba harcamamaktadırlar.

Tablo 16: KOBİ'lerin, Basel II'ye İlişkin Bilgi Düzeylerine Göre Dağılımı

İşletmelerin Basel II'ye İlişkin Bilgi Düzeyi	Sayı	(%)
Tam Olarak Biliyorum	-	-
Büyük Ölçüde Biliyorum	16	5
Orta Düzeyde Biliyorum	44	13
Kısmen Biliyorum	38	11
Hiçbir Bilgim Yok	237	71
TOPLAM	335	100

KOBİ'lerin, Basel II düzenlemelerine uyum sağlamaya yönelik olarak herhangi bir hazırlıkları olup olmadığına bakıldığında da, aynı sonuçla karşılaşılmaktadır (Tablo 17.). Buna göre; KOBİ'lerin %91 gibi

ezici çoğunluğu, Basel II'ye uyum konusunda hiçbir hazırlık yapmamaktadır. İşletmelerin toplam %5'i konuya ilişkin planlama ve hazırlık aşamalarının bulunduğunu belirtirken, sadece %4'ü bir planlamalarının olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 17: KOBİ'lerin, Basel II'ye Uyum Sağlamaya Yönelik Hazırlıklarının Varlığına Göre Dağılımı

İşletmelerin Basel II'ye Uyum ile İlgili Yol Haritası Bulunmaktadır	Sayı	(%)
Bulunmaktadır	12	4
Hazırlık Aşamasındadır	10	3
Planlama Aşamasındadır	7	2
Bulunmamaktadır	306	91
TOPLAM	335	100

Araştırmada yer alan KOBİ'ler, Basel II'ye geçişte karşılaşılan/karşılaşılabilecek engel, kısıt ve sorunlar temel alınarak incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 18.'de sunulmuştur. KOBİ'ler %82 ağırlıkla en önemli sorun olarak Basel II'nin anlaşılmasını görmekte, ikinci sıraya ise %40 ağırlıkla finansman sorunlarını koymaktadırlar. Risk bazlı fiyatlandırma, şeffaflık sorunları ve teminatlandırma önemsiz görülmektedir. Ayrıca, kararsızların oranı da oldukça yüksektir.

Tablo 18: KOBİ'lerin, Basel II'ye Geçişte Karşılaştıkları/Karşılaşılabilecekleri Engel, Kısıt ve Sorunların Dağılımı

Basel II'ye Geçişte Karşılaşılan/Karşılaşılabilecek Engel, Kısıt ve Sorunlar	Çok Önemli		Önemli		Kararsız		Önemsiz		Çok Önemsiz		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Basel II'nin Anlaşılabilmesi	211	63	62	19	37	11	18	5	7	2	335	100
Finansman Sorunları	48	16	67	24	76	25	49	17	54	18	294	100
Kurumsallaşma	20	9	50	21	77	33	43	19	42	18	232	100
Teminatlandırma	9	5	48	17	63	23	121	45	28	10	269	100
Şeffaflık Sorunları	12	6	25	13	55	27	19	9	90	45	201	100
Nitelikli İnsan Gücü	24	15	32	20	2	1	55	34	49	30	162	100
Risk Bazlı Fiyatlandırma	4	2	68	41	7	4	26	16	62	37	167	100

Çalışmanın birinci hipotezi (**H1**) olan “KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, faaliyette buldukları sektöre göre farklılık göstermez” hipotezi test edildiğinde; KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeylerinin, faaliyet gösterdikleri sektörler göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılarak, hipotez doğrulanmıştır. H1 hipotezine uygulanan Kruskal-Wallis H Testi sonucunda; ki-kare: 13,686, df: 12 ve p değeri: 0,321 olarak hesaplanmış ve %5 anlamlılık düzeyinde kabul edilmiştir ($0,321 > 0,05$).

Çalışmanın ikinci hipotezi (**H2**) olan “KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, Basel II düzenlemelerine uyum düzeyine göre farklılık göstermez” hipotezi ise doğrulanmamıştır. H2 hipotezine uygulanan Kruskal-Wallis H Testi sonucuna göre; ki-kare: 9,904, df: 3 ve p değeri: 0,019 olarak hesaplanmış ve dolayısıyla bu hipotez %5 anlamlılık düzeyinde reddedilmiştir ($0,019 < 0,05$). Buna göre; KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, Basel II'ye uyum düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Basel II düzenlemelerine ilişkin bilgi düzeyinde tespit edilen söz konusu farklılığın, hangi KOBİ'lerde ortaya çıktığının belirlenmesi amacıyla, KOBİ'ler Mann Whitney U Testi ile ikili karşılaştırmalara tabi tutulmuş ve bu karşılaştırmalar sonucunda Basel II'ye uyum için planlama aşamasında olan işletmelerin, diğer işletmelere göre daha fazla bilgi sahibi oldukları gözlenmiştir.

“KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, personel büyüklüğüne göre farklılık göstermez” hipotezi çalışmanın üçüncü hipotezi (**H3**) olup, uygulanan Kruskal-Wallis H Testi sonucunda; ki-kare: 5,930, df: 2 ve p değeri: 0,052 olarak bulunmuş ve H3 hipotezi %5 anlamlılık düzeyinde kabul edilmiştir ($0,52 > 0,05$). KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, personel sayılarına göre farklılık göstermemektedir.

(**H4**) hipotezi “KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, bankaların kredi verirken bağımsız derecelendirme kuruluşlarının verdiği kredi notlarını kullanıp kullanmadıklarına göre farklılık göstermez” önermesinin test edilmesini gerektirmektedir. H4 hipotezine uygulanan Kruskal-Wallis H Testi sonucunda ki-kare: 25,899, df: 2 ve p değeri: 0,000 olarak hesaplanmış ve dolayısıyla bu hipotez %5 anlamlılık düzeyinde reddedilmiştir ($p < 0,05$). Bu sonuca göre; KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, bankaların kredi verirken bağımsız derecelendirme kuruluşlarının rating notlarını kullanmalarına göre farklılık göstermektedir. Basel II düzenlemelerine ilişkin bilgi düzeyinde tespit edilen bu farklılığın, hangi işletmelerde ortaya çıktığının belirlenmesi amacı ile işletmeler, Mann Whitney U Testi ile ikili karşılaştırmalara tabi tutulmuş ve

kredi notunun kullanımı ile kredi almanın kolaylaşacağını düşünen işletmelerin, diğer işletmelere göre daha fazla bilgi sahibi oldukları gözlenmiştir.

Çalışmanın beşinci hipotezi **(H5)** olan “KOBİ’lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, bankalardan kredi kullanırken kredi notunun dikkate alınması durumunda, derecelendirme kuruluşları tarafından verilen kredi notunun güvenilir bulunup bulunmayacağına göre farklılık göstermez” hipotezi kabul edilen hipotezlerden biridir. H5 hipotezine uygulanan Kruskal-Wallis H Testi sonucunda; ki-kare: 0,437, df: 2 ve p değeri: 0,804 olarak hesaplanmış ve dolayısıyla bu hipotez %5 anlamlılık düzeyinde kabul edilmiştir ($0,804 > 0,05$). Bu sonuca göre; KOBİ’lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, bankalardan kredi kullanırken kredi notunun dikkate alınması durumunda, derecelendirme kuruluşları tarafından verilen kredi notunun güvenilir olacağına inanılmasına göre farklılık göstermemektedir.

(H6) hipotezi ile “KOBİ’lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, kredi notunun kredi maliyetlerini etkileme durumuna göre farklılık göstermez” yargısı Kruskal-Wallis H Testi ile analiz edilmiş; ki-kare: 42,827, df: 2 ve p değeri: 0,000 bulunarak, %5 anlamlılık düzeyinde reddedilmiştir ($p < 0,05$). Bir diğer deyişle, KOBİ’lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, kredi notunun kredi maliyetlerini etkileme durumuna göre farklılık göstermektedir. Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyinde tespit edilen bu farklılığın, hangi KOBİ’lerde ortaya çıktığının belirlenmesi amacıyla işletmeler Mann Whitney U Testi ile ikili karşılaştırmalara tabi tutulmuş ve bu karşılaştırmalar sonucunda kredi notunun kredi faizini etkilediğini düşünen işletmelerin, diğer işletmelere göre daha fazla bilgi sahibi oldukları gözlenmiştir.

5. SONUÇ

Basel II düzenlemeleri ile birlikte, gerek kredi kullanan işletmelerin ve gerekse de bizzat kredi işleminin riskliliği kredi kullanımında büyük önem kazanmış ve söz konusu değişkenler, kredi maliyetlerini doğrudan etkileyen unsurlar haline gelmiştir. Söz konusu düzenlemelerle birlikte işletmelerin kullanacağı krediler; kurumsal ve perakende krediler olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmakta ve farklı risk ağırlıkları uygulanmaktadır. Bu açıdan Basel II düzenlemeleri, bankalar için sadece sermaye yeterliliğini içeren bir hesaplama süreci değil, aynı zamanda riske odaklı fiyatlama yaklaşımlarının söz konusu olduğu bir standartlar bütünü olarak kabul edilmekte ve risk ölçümü büyük önem arz etmektedir.

Genel olarak KOBİ'ler; düşük sermaye sahipliğinin yanı sıra, daha çok emek yoğun teknolojilerle çalışan, inisiyatif alabilen, düşük yönetim giderlerine sahip ve ucuz üretim yapabilen iktisadi teşebbüsler olarak tanımlanabilir. KOBİ'ler, tüm dünyada olduğu gibi, Türk ekonomisinin de dinamik ve sürükleyici unsuru olup, ülkemiz sosyo-ekonomik gelişimi açısından oldukça büyük öneme sahiptirler. Bununla birlikte, ülkemizde 2009 yılından bu yana aşamalı olarak uygulanmaya çalışılan Basel II düzenlemelerinin, KOBİ'ler açısından bazı sorunlara yol açabileceği ve kısa vadede olumsuz sonuçlara neden olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Bursa'da faaliyet gösteren KOBİ'ler üzerinden, KOBİ'lerin Basel II hakkında sahip oldukları bilgi düzeyinin ölçülmesi ve olası etkilerinin ortaya çıkarılması olarak belirlenmiştir. Bu amaçla, literatürden yararlanılarak veri toplama aracı olarak bir anket oluşturulmuş ve Bursa'da faaliyet gösteren KOBİ'lere uygulanarak ihtiyaç duyulan veriler elde edilmiştir.

Çalışmanın sonucunda; Bursa'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin kurumsal ve finansal yönetim açısından yetersiz oldukları saptanmıştır. Buna göre; KOBİ'ler işletme sermayesi ve öz sermaye sıkıntısı yaşamakta, bu sorunun üstesinden gelebilmek için büyük oranda banka kredisi kullanmakta, bu durumda ise yüksek faiz oranlarına katlanmak durumunda kalmaktadırlar.

Çalışmada altı hipotez kurularak test edilmiştir. Bu hipotez testleri KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri temel alınarak oluşturulmuştur. Kruskal-Wallis H Testi'nin kullanıldığı hipotez testleri sonucunda; KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeylerinin, faaliyet gösterdikleri sektöre göre farklılık göstermediği (H1), ancak Basel II düzenlemelerine uyum düzeyine göre farklılık gösterdiği (H2) tespit edilmiştir. Basel II düzenlemelerine uyum için planlama aşamasında olan KOBİ'ler, bilgi düzeyi açısından diğer KOBİ'lere nazaran daha fazla bilgi sahibidir. KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyleri; personel büyüklüğüne göre farklılık göstermemekte (H3), bankaların kredi taleplerini değerlendirirken, bağımsız derecelendirme kuruluşlarının verdiği kredi notlarını kullanıp kullanmadıklarına göre ise farklılık göstermektedir (H4). Kredi notu kullanımıyla kredi almanın kolaylaşacağını düşünen KOBİ'ler, Basel II düzenlemeleri hakkında diğer işletmelere göre daha fazla bilgi sahibidirler. Hipotez testleri sonucunda ulaşılan diğer sonuçlar; KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeylerinin, bankalardan kredi kullanırken kredi notunun dikkate alınması durumunda, derecelendirme kuruluşları tarafından verilen kredi notunun güvenilir olacağına inanılmasına göre farklılık göstermediği (H5) ve KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri hakkındaki bilgi düzeyinin, kredi

notunun kredi maliyetlerini etkileme durumuna göre farklılık gösterdiği (H6). Kredi notunun kredi faizini etkilediğini düşünen KOBİ'lerin, diğer KOBİ'lere göre Basel II düzenlemeleri hakkında daha fazla bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Daha önce gerçekleştirilen çalışmaların sonuçları, bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Çalışmanın, sonuçları itibarıyla KOBİ'lerin mevcut yapıları hakkında açıklayıcı bilgiler sunduğu düşünülmekte olup elde edilen sonuçlar ışığında KOBİ'lerin Basel II düzenlemelerine uyum göstermeleri durumunda, ihtiyaç duyacakları fonları daha uygun maliyetlerle sağlayabilecekleri ve sermaye yapılarını güçlendirebilecekleri değerlendirilmektedir. Buna karşın, çalışmanın Bursa'daki 335 KOBİ'yi kapsadığı unutulmamalı, daha geniş bir alanda, daha fazla işletmenin katılımıyla gerçekleştirilecek çalışmaların çok daha doğru sonuçlar vereceği dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aktürk, A., Şenol, H. (2009). KOBİ'ler açısından Basel II Uzlaşısının Kredi Piyasasına Etkileri ve Alternatif Finansman Yöntemleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 1(1), 104-113.
- Aramaz, D.S. (2008). *Basel II Kriterlerinin KOBİ'lere Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Cengiz, E. (2013). *Basel I-II-III Sermaye Uzlaşısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Çelik, İsmail. (2007). *Basel II Bağlamında KOBİ'lerin Finansman Sorunları: Tekstil Sektöründe Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Demirkol, Ö. F., Aba, E. (2012). Basel II Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı Süreci İçinde Gelen Ek Düzenlemeler Seti: Basel III kriterleri. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5, 253-265.
- Dumanoglu, S., Ergül, N. (2009). Basel 2'nin KOBİ'ler Üzerindeki Muhtemel Etkileri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 43, 112-121.
- Ege, İ. (2006). 3. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi. Güneş Gençyılmaz (Ed.), Kredi Derecelendirme Sistemleri ve KOBİ'ler (ss.109-120). İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Gürel, E., Gürel E. B. (2012). Basel III kriterleri. *Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*, 1(3-4), 17-28.

- Horasan, M., Horasan İ. (2012). Kredilendirme Süreci ve Basel II Kriterleri ile Karşılaştırılması. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 1*, 201-230
- Kaya, M., (2007). *Bankalar Açısından Basel Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı ve KOBİ'ler Üzerine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Kırlioğlu, H., Şenol, A. (2011). Basel II ve UFRS'nin (Uluslararası Finansal Raporlama Sistemi) KOBİ'lere Beklenen Etkileri Üzerine SWOT Analizi. *Düzce Üniversitesi Yönetim ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 1*, 1-20.
- Sarıgül, Haşmet. (2012). *Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde Muhasebe ve Finansal Raporlama Uygulamalarının Basel I-II-III Kriterlerine Uygunluğunun Ölçülmesi*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Uluyol, Osman., Çam, Mustafa. (2009). Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Basel II Kriterlerine Uyum Durumlarını Tespit Etmeye Yönelik Bir Araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi, 7(1)*, 119-141.
- Utku, D. B., Dönmez, A., ve Yüce, K. (2009). BASEL II: KOBİ'ler Açısından Bir Değerlendirme. *Muhasebe ve Finansman Dergisi, 43*, 181-198.
- Yılmaz, H. Biçen (2007). Basel II ve KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, Cilt 3, Sayı 1*, 1-17.
- Yörük, N. (2007). Basel II Standartları'nın KOBİ'ler Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Anket Uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2, (22)*, 367-384.